

Lektørdtalelse

Kort om bogen

Europas historie i helhedsperspektiv fra den lange fredsperiode før 1914 op til 2009. Over hundredes års udvikling mellem monarki, diktatur, demokrati og pacifisme frem til økonomisk vækst med prioritering af velfærd frem for militær. For historisk interesserede

Beskrivelse

Titlen hentyder til afslutningen på en europæisk udvikling fra massehære og kassernestater i fx Tyskland og Frankrig før 1914 op til nutidens velfærdsstater. En udvikling, der gik via de to verdenskrige til tiden efter 1945, hvor Europas - trods øst-vest opdelingen - alligevel i vest oplevede en gradvis afmilitarisering og opblomstring af civilstaten. En tendens der efter murens fald bredte sig mod øst, hvor de tidligere Sovjet vasaller også oplevede et reduceret militær under civil kontrol og fik andel i EUs udstrakte mellemstatslige økonomisk udvikling, velfærd og retslige samarbejde

Vurdering

En fascinerende anderledes europæisk historie i et fint helhedsperspektiv, der på fornem vis formår at anskueliggøre de store gennemgående linjer. Tankevækkende er fx påvisningen af, at det vesteuropæiske kærneområde trods militær statslig dominans alligevel 1870-1945 formåede at rodfæstede den tradition for fredelig indre civilstat, vi opfatter som en selvfølge i dag. Et moment der netop efter 1945 blev fundamentet for en hidtil uset europæisk velfærdsudvikling og afmilitarisering. Kan læses af alle med lidt videregående historisk interesse

Andre bøger om samme emne

Emnet ses ikke dækket tilsvarende, men om perioden også: Europa. Bind 4

Lektørdtalelse

Kresten Søb Christensen

Log ind

STRATEGI OPERATIONER LEDELSE MILITÆRHISTORIE UDDANNELSE FORSVARET

Aktuel viden

TILMELD NYHEDSBREV

Where Have All the Soldiers Gone?

Omdannelsen af det moderne Europa

Boganmeldelse

Simon Papousek
Bibliotekar

0 kommentarer

Publiceret 09/09 2018

Del:

Tweet

Share

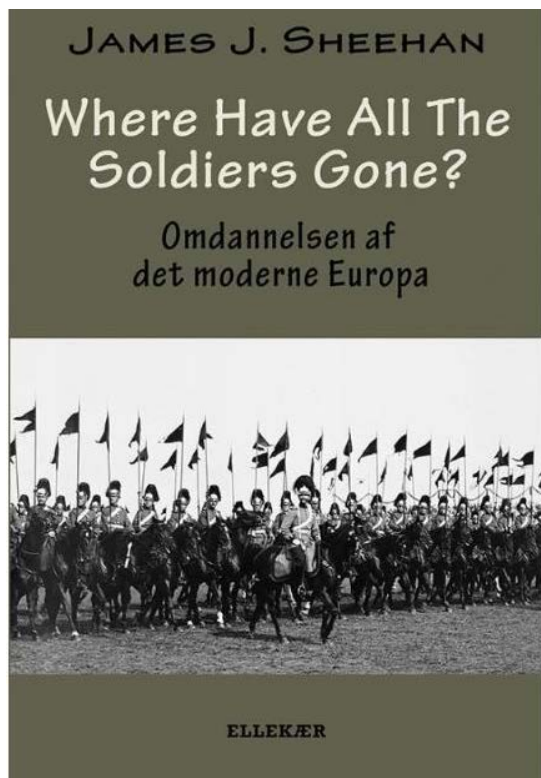

Emneord

Forskning

Historie

Videnskabsteori

Forfatter: James J. Sheehan

Forlag: Ellekær

Diverse: 376 sider; illustreret; Pris: 295,- kr.

Anmelder: Simon Papousek

James J. Sheehan (1937-) er amerikansk historiker fra Stanford University med en PhD i Historie fra Berkeley. Hans forskning har primært koncentreret sig om Tysklands historie i moderne tid samt nyere Europæisk historie. 'Where Have All the Soldiers Gone?' er hans første bog udgivet på dansk.

Bogen handler om, hvorledes krig har udviklet sig fra 1870 og frem til starten af 2000-tallet med invasionen af Irak. Sidstnævnte anvendes som udgangspunkt for en grundlæggende diskussion af krig som virkemiddel: "Længe inden konflikten i Irak afslørede sprækkerne i de europæiske og amerikanske relationer, havde

Lige nu i debatten

Militærhistorie
Where Have All the Soldiers Gone? Omdannelsen af det moderne Europa
Forsvaret
Ingeniørtroppers udvikling og videreudvikling
Militærhistorie
Klart skib – orlogsflåden ved Dansk Vestindien
Forsvaret
Opsummering af EU som militær spiller

nogle forskere peget på den faldende tiltro til krigens virkekraft – ikke blot i Europa men globalt” (s. 15). Sheehan refererer her til den amerikanske politolog John Mueller, og dennes betragtning af krig, som et element i den menneskelige erfaring, der langsomt vil dø ud. Anden Verdenskrig spiller naturligvis en central og afgørende rolle hos Sheehan i opfattelsen af krigens svigtende virkekraft, og som en krig der introducerede et helt nyt internationalt system.

Bogen tager sin begyndelse i slutningen af den Fransk-tyske Krig (1870-71), og gennemgår hvorledes primært Frankrig, Tyskland og England organiserede sit militær, samt hvordan krigen påvirkede de respektive samfund generelt i en militariserende retning. De to begivenheder, som brød med denne stigende og omsiggribende militarisering, var de to verdenskrige, der affødte en vis portion sund skepsis mod krig i et bredere udsnit af befolkningerne end hidtil. Efterhånden som vi bevæger os op gennem tiden, spiller andre lande væsentlige roller undervejs – blandt andet Rusland – samt kolonierne i Asien og Afrika.

Det store mellemspil fra 1918 til 1939 får naturligvis sin del af opmærksomheden. Første Verdenskrigs indflydelse på den militære såvel som politiske og kulturelle scene kan ikke overvurderes. Det er i denne periode, at læren ved skyttegravskrigen, teknologi og følgevirkningerne af krig tager form. Nazismen, facismen og kommunismen dukker op i et stormfuldt hav, hvor demokratiet forsøger at fastholde en nogenlunde normal tilstand og maner til besindighed. Oveni eksploderer den kulturelle scene i teater, skønlitteratur, billedkunst og film, og giver det politiske liv en ligeså ny arena at agere på.

Kulminationen er det som Sheehan betegner som ”den sidste store krig” – Anden Verdenskrig – og dennes indflydelse ses stadig i nutidens krigslitteratur. Hvorledes ikke mindst det kultiverede og civiliserede Europa efterfølgende søger efter en løsning og generel sammenhængskraft for netop at undgå endnu en verdenskrig, får naturligvis mange sider. Herunder et kapitel med den interessante og (i hvert fald for nogen) provokerende titel: ”Hvorfor Europa aldrig bliver en supermagt”.

Med stor sikkerhed og overblik fører Sheehan læseren igennem over 100 års europæisk historie, og trækker tråde til økonomisk politik, sikkerhedspolitik, historiske begivenheder og med sans for andre påvirkninger. Bogen er samtidig et klart udtryk for, hvorledes historiefaget netop kan belyse den aktuelle situation ud fra fortiden, og skabe det fornødne net, hvori den fælles historie knyttes sammen. At kunne formidle dette kræver sans for detaljen, stort kendskab til perioden samt overblik over hvilken indflydelse sociologiske, politiske, religiøse og kulturelle elementer, som har gjort sig gældende.

Sheehan formår på imponerende vis at kunne fastholde perspektivet fra ende til anden, og denne bog efterlader derfor et stærkt indtryk. Både af en dygtig forfatter, men også en bog, som bør være pensum for den studerende som beskæftiger sig med denne så centrale og vigtige del af vores historie.

Strategi
On Cyber: Towards an
Operational Art for Cyber Conflict.

OPRET INDLÆG

Related articles

Ingeniørtroppersnes udvikling og videreudvikling

Klart skib – orlogsflåden ved Dansk Vestindien

Opsummering af EU som militær spiller

On Cyber: Towards an Operational Art for Cyber Conflict.

KOMMENDE
ARRANGEMENTER

SENESTE
ARRANGEMENTER

The Future of Geopolitics
in the Middle East: Trump
vs Rouhani
Svanemøllens Kaserne i bygning
118
13/09 2018

2459

Aktive medlemmer

1958

Artikler

32

Debatindlæg

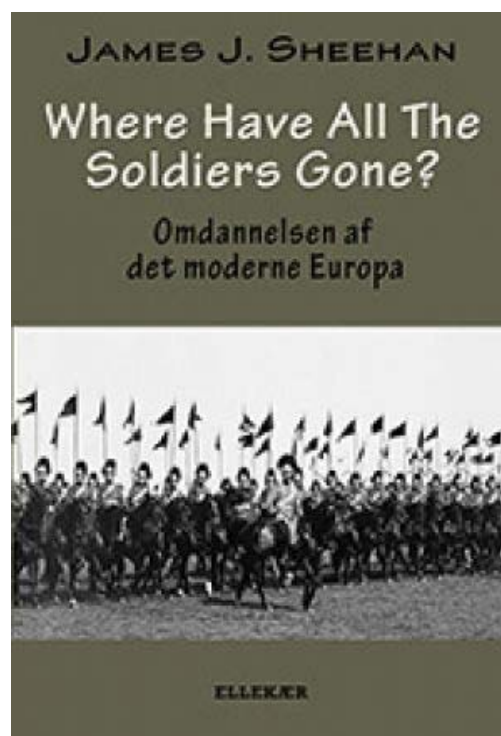
Where Have all the Soldiers Gone?

Omdannelsen af det moderne Europa.

James J. Sheehan, Forlaget Ellekær, (2008) 2017

Af Jesper Lillelund, Cand. Mag. i historie og samfundsfag

I denne bog giver den amerikanske historiker James J. Sheehan en helikoptertur over Europas forhold til krig i det 20. årh. Ved at se på kampen mellem pacifister og militarister giver Sheehan sin forklaring på, hvordan Europa blev forvandlet fra at bestå af dybt militariserede stater, hvor evnen til at føre krig var udgangspunktet for statslig suverænitet, til at blive civilstater, hvor krig synes forældet og en hindring for social sikkerhed og økonomisk vækst. Andre bøger om dette emne har ofte rent genremæssigt enten været ren politisk historie eller ren militær historie, så det er forfriskende med en bog, der tænker bredere og indfanger både materialitet og mentalitet. Titlen er desuden utroligt velvalgt og står i en dejlig ironisk kontrast til Pete Seegers sang "Where have all the flowers gone", der netop kan ses som et eksempel på den pacifisme, der ifølge Sheehan endte med at vinde over militarismen.

En europæisk trend – ikke en global

At anse krigen som forældet er ifølge Sheehan en anskuelse, der kun gælder for Europa - det er således ikke en global trend. Resten af verden, herunder USA, anser stadig krig som en nødvendighed for at oprette retfærdighed. Derved giver Sheehans bog også en historisk forklaring på mange af politiske stridigheder, vi bl.a. ser indenfor NATO-samarbejdet i dag. Tag fx debatten omkring den andel af BNP, som de enkelte nationer skal bruge på deres forsvarsbudgetter. USA er konstant ude efter de europæiske medlemmer (senest Trump), da de fleste europæiske stater ikke bruger mindst 2 % af deres BNP på forsvarsbudgetter. Sheehan sporer forklaringen på dette transatlantiske skel tilbage til den verdensorden, der blev etableret efter 2. verdenskrig. Her skabte USA og Sovjet ifølge Sheehan et politisk stabilt kontinent. Indenfor dette system omdannede Europa sig så fra militariserede stater til civile stater, der ifølge Sheehan gennemgik en tavs revolution, hvor volden tabte betydning og velfærden kom i centrum. Sheehans bedste eksempel på dette er, hvordan masseværnepligten forsvandt. Tidligere var det at aftjene sin værnepligt en fædrelandspligt, som individet gjorde for at bistå i opretholdelsen af statens suverænitet. I dag består de fleste hære i stedet af professionelle soldater, hvor døden ikke længere anses som en del af samfundskontrakten, men som en del af jobbet. Ifølge Sheehan er en konsekvens af Europas manglende militarisme i forhold til resten af verden, at Europa dermed også er afhængig af at have USA som militær partner. Dette afhængighedsforhold til USA og pacifistiske tilgang til krig er ifølge Sheehan også grunden til, at Europa aldrig bliver en international stormagt – noget Europa, ifølge Sheehan, nok heller ikke har lyst til.

En kamp mellem pacifister og militarister

Bogen er bygget op i tre dele, der hver indeholder tre små underkapitler på mellem 30 og 40 sider. Først i

bogen er der en prolog og til sidst en epilog. På bogens 376 sider er der kun 11 billeder (forsiden inklusiv), hvilket understreger at bogen primært henvender sig til akademisk interesserede og ikke den almene læser. Litteraturhenvisninger sker ved hjælp af slutnoter, og litteraturlisten er meget pænt sat op til sidst. Slutnoternes numre kunne dog med fordel have kørt kronologisk gennem hele bogen, fremfor starte forfra ved hvert underkapitel. Intentionen herved er sikkert, at man derved kan læse hver underkapitel for sig selv, men desværre ødelægges dette til tider læsningen for den, som læser hele bogen.

En bog for fagpersoner

Forlaget Ellekær er et mindre forlag, der ser ud til at have specialiseret sig i at oversætte akademiske bøger, som større forlag åbenbart ikke vil oversætte. Denne anmelder er utroligt glad for, at forlaget valgte at oversætte denne bog. Den engelske udgave af bogen er fra 2008, og bogen er blevet oversat fra engelsk til dansk af Jens Ellekær. Dette betyder, at nyere begivenheder, såsom det arabiske forår, ISIS og andre internationale politiske begivenheder af gode grunde ikke nævnes i bogen. Dette ødelægges selvfølgelig ikke læsningen, dog må eventuelle købere af bogen være opmærksom på, at bogen heller ikke indeholder den nyeste forskning omkring nogle af bogens centrale emner. Et eksempel på dette kunne være den stigende forskningslitteratur omkring de transnationale netværk blandt de centraleuropæiske kristendemokratiske partier og disse netværks betydning for det europæiske samarbejde efter 2. verdenskrig og dermed omdannelsen til den civile stat, som Sheehans bog handler om.

Forfatteren James J. Sheehan er Professor Emeritus ved Stanford University og tidligere formand for the American Historical Association. Sheehans primære forskningsområder er moderne europæisk historie (især tysk) og krig. Bogen bærer da også præg af, at meget af litteraturen er en blanding mellem politisk, social og militær historie. Både filosoffer, krigsteoretikere og forskere i international politik refereres ofte i flæng i bogen. Alt fra neorealisten Kenneth Waltz til den danske professor Ole Wæver og hans teori om 'sikkerhedsliggørelse'. På trods af en god fortællerstil, der skifter mellem det strukturelle (fx statistik) og det personlige (fx i form af citater), ligger bogen dog stadig på kanten af, hvad en almen historisk læser højst sandsynligt ville finde interessant, da der bliver namedroppet meget. Bogens målgruppe synes dermed primært at være fagpersoner, der i forvejen har kendskab til det 20. århundredes ideologiske kampe eller teorier omhandlende krig.

En bog med mange fagdiscipliners indsigter

Alt i alt er det en vellykket bog, der kan læses af alle, der ønsker at grave dybere ned i, hvordan de to verdenskrige har påvirket på de centraleuropæiske staters forhold til krig. Til tider kan Sheehan godt glemme fokus og glemme den røde tråd, hvilket i høj grad må skyldes det høje ambitionsniveau og de mange forskellige fagdiscipliners indsigter, han gør brug af. En gennemgang af bogen litteraturliste viser således, at det primære grundlag for bogen er andre fagpersoners fremstillinger og at Sheehan som sådan ikke har været ude på diverse arkiver for at lave ny forskning. Sheehans bog er derfor mest af alt en syntesebog, dog en af de bedre. Det er heller ikke en nem sag at ville skildre militærstrategier, ideologier, kulturelle påvirkninger, økonomiske konjunkturer og mentalitetsændringer i en og samme bog - Sheehan skal dog roses for at være sluppet godt fra det.

historie-online.dk, den 15. august 2017

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/krig-korstog-og-kulturmoeder-i-1700-tallet>)

Møllers definition af et imperium som et overherredømme over statssystemet er også tydeligvis præget af en samfundsvidenskabelig strukturel og geopolitisk tilgang. Man kan derfor ikke klandre forfatteren for ikke at belyse, hvorfor koloniimperialismen etablerede Europa som center i en imperial verdensorden, selv om det jo er et nok så interessant spørgsmål. På samme vis leder man i *Hvorfor blev Europa ikke et imperium?* forgæves efter tanker om den seneste udvikling i Europa, herunder de udfordringer, som EU står over for. Men den europæiske union er jo heller ikke en imperiedannelse, hvis man skal tro Jørgen Møller, og den kritiske læser må derfor glædes over trods alt at få en velskrevet og underholdende beskrivelse af de historiske forudsætninger for etableringen af det moderne statssystem i Europa.

Jeppe Bæk Meier

Krig og fred. Europa 1900-2017

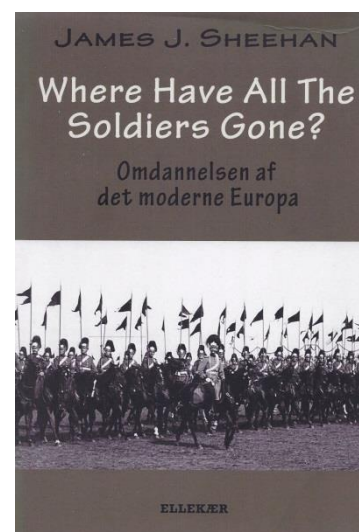
JAMES J SHEEHAN: *Where Have All The Soldiers Gone. Omdannelsen af det moderne Europa*, Ellekær 2017, 376 sider (ill.), 295 kr.

Jens Ellekær er manden bag det lille nicheforlag, som har sat sig for at udgive primært historiske værker med specielt fokus på moderne historie. James J. Sheehans fine oversigtsfremstilling af Europas vej fra krig til fred op gennem det 20. århundrede har Ellekær selv oversat, og det er der kommet en glimrende bog ud af. Det er ikke folkelig historie som sådan, men når sidste side er vendt af de lidt over 300 sider, følger der noteapparat, bibliografi og indeks med, hvilket gør Sheehans bog til et aldeles glimrende afsæt for at gå i dybden med bogens talrige nedslag.

For nedslag kan det kun blive. At Sheehan i sin titel referer til et vers i Pete Seegers klassiske antikrigshymne, *Where Have All The Flowers Gone*, fra 1955, er på sin vis paradoksalt, fordi fredsbevægelserne og de folkelige protester mod herskere og politikeres magtesløse eftergivenhed over for krigens vanvid ikke får megen plads. På den vis er det en bekræftelse af atomvåbnene og terrorbalancens primære betydning for, at Europa blev skueplads for en massiv oprustning på hver side af jerntæppet, men ikke en åben slagmark mellem de to supermagter og deres vasaller. Omkostningerne og selvdestruktionen var for åbenlys. Sheehan hælder også til det økonomiske kapløb som forklaring for USSR og jerntæppets fald. 1980'erne nedbrød sovjetkommunismen indefra.

Sheehan pointerer i den sammenhæng, hvor fredeligt og ikke-voldeligt "forbrødringen" skete, illustreret tydeligst i Tyskland, hvor foreningen skete med apatiske DDR-soldater og grænsevagter som tilskuere. En situation, som sat op mod Sovjetmagts grove overgreb i 1948, 1956 og 1968, hvor det kommunistiske regime invaderede og intimiderede vasalstater.

Et centralt punkt hos Sheehan bliver de europæiske landes tøvende skridt til selv at etablere en effektiv militær magt, som kan gribe ind, når det kræves. Den jugoslaviske borgerkrig blev isoleret, men fik først sin slutning med amerikanernes bombninger af Beograd og Milosevics retræte. Senere kriser og krige som dem i Afghanistan og Iraq har også afsløret, at kun briterne har vist sig villige og kapable til at støtte amerikanerne, mens flertallet af de europæiske partnere i Nato har været meget tøvende (dog ikke Danmark, hvor statsministerens egen personlige agenda blev afgørende).

Sheehans pointer bliver egentlig ikke modsagt af krigen i Ukraine, som han af gode grunde ikke inddrager (den amerikanske udgave er fra 2008), men her er situationen sat i diplomatisk dødvande, en slags intet nyt fra Østukraine, hvor Trumps magtovertagelse og åbenlyse forbindelser til Putin ikke gør det lettere. Men isoleret er krigen, langt fra en mestendels fredelig europæisk hverdag, der jo i stedet skal håndtere den meningsløse og tilfældige terror, der ikke har meget til fælles med verdenskrigenes institutionaliserede drab på civile og soldater.

Hans-Henrik Christensen - Noter, Historielærerforeningens tidsskrift